

РЕЦЕНЗИЈА
НА РАКОПИСОТ „ПЕДАГОГИЈА” ОД ПРОФ. Д-Р ЛИДИЈА КАМЧЕВА-
ПАНОВА, ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ, УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ”
ВО ШТИП

Врз основа на одредбите од Статутот и Правилникот за единствените основи за остварување на издавачката дејност на Универзитет „Гоце Делчев” во Штип, како и врз основа на Одлуката бр. 1902-214/5 од 317. редовна седница на Наставно-научниот совет на Филолошки факултет, одржана на 15.10.2025 година, избрана е Рецензентска комисија во состав:

- проф. д-р Анета Баракоска, редовен професор на Филозофски факултет, Институт за педагогија при Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ - Скопје,
- проф. д-р Борче Костов, редовен професор на Филозофски факултет, Институт за педагогија при Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ - Скопје за изготвување на извештај, рецензија на приложениот ракопис „Педагогија” од авторката проф. д-р Лидија Камчева-Панова, наменет за студентите на прв циклус студии на Филолошки факултет при Универзитет „Гоце Делчев” во Штип.

Ракописот со наслов „Педагогија” припаѓа во научната област педагогија според меѓународната Фраскатијева класификација.

По прегледот на ракописот, Комисијата до Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Општи податоци за ракописот: Понудениот ракопис за учебник од авторката проф. д-р Лидија Камчева-Панова со наслов „Педагогија“ претставува вреден и стручно оформен придонес во областа на педагогијата, особено за студентите кои своето академско патување го остваруваат во педагошката професија. Во него авторката настојува да изгради цврста основа за разбирање на основите, принципите, процесите и ориентациите на педагошката наука, нудејќи структуриран, јасен и систематски пристап кон областа на воспитанието и образованието. Конципиран како сигурен придружник на студентите, учебникот не само што го поддржува нивниот првичен влез во теориските темели на педагогијата, туку претставува и подлабоко аналитично упатство за оние кои сакаат подлабоко да навлезат во педагогијата како наука. Ракописот е структуриран во четири главни теми (поглавја) и предговор. Главните теми се систематизирани со наслови и поднаслови, со што се обезбедува соодветно следење на материјата во која се истражуваат повеќе значајни прашања поврзани со педагошката наука. Посебен составен дел на книгата е понудената литература од релевантни извори кои ја имаат функцијата на проширување на стекнатите знаења и продлабочување на поимите од областа на педагогијата. Учебникот е прво издание и неговата структура е дизајнирана во согласност со содржината на предметната програма Педагогија за *III студиска година V семестар*, со неделен фонд на часови 2+2 за студентите на Филолошкиот факултет при Универзитет „Гоце Делчев” во Штип. Приложениот ракопис е во согласност со Предметната програма за студискиот предмет Педагогија.

Податоци за обемот на ракописот: Ракописот на проф. д-р Лидија Камчева-Панова е обработен на 147 страници, со компјутерски обликуван текст, А4 формат и според обемот ги задоволува основните критериуми за објавување на рецензиран учебник во електронска форма според одредбите од Правилникот за единствените основи за остварување на издавачката дејност на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип.

Овој академски учебник има јасно формулирана цел - да обезбеди научна основа и да биде инспиративен извор за студентите, наставниците и практичарите. Во ракописот особено впечатливо е интегрирањето на современите педагошки сознанија со што се потенцира потребата наставата да биде научно аргументирана и вредносно чувствителна, структурно јасна, логична и мотивациски насочена. Авторката со истражувачка прецизност и аналитичка длабочина успева да создаде дело кое не се ограничува само на теоретски рамки, туку има и практична вредност за воспитно-образовната работа. Ракописот се карактеризира со систематичен пристап, со јасна структура и со балансирано третирање на темите, што ја прави применлива и во академскиот дискурс и во педагошката практика.

Податоци за постоење на сличен или ист наслов: Овој учебник ќе биде голем придонес поради тоа што досега не е издаден учебник по Педагогија кој би бил наменет за студентите од Филолошки факултет - наставна насока. Содржината на учебникот промовира пристап кој произлегува од потребата воспитно-образовниот систем да одговори на современите предизвици, како во поглед на пренесувањето на знаењата, така и во формирањето и развојот на личноста на младите генерации. Педагогијата, разгледувана низ призмата на оваа книга, се појавува како релевантен и суштински елемент кој нуди јасни сознанија, искуства, размислувања и знаења за воспитанието, воспитните феномени и процеси. Ваквиот пристап овозможува книгата да има двојна вредност: да служи како темелен теоретски ресурс за студентите кои ги совладуваат основите на педагошката наука, но и како практичен прирачник за наставниците кои ја реализираат наставата во конкретен образовен контекст. Со тоа, учебникот станува релевантен и во сферата на академската подготовка и во доменот на реалната наставна практика.

Краток опис на содржината: Во почетокот на учебникот е дадена содржината со што се олеснува прегледот и ориентацијата на студентите во понудениот материјал од учебникот. Веднаш потоа е даден еден автентичен предговор во кој авторката го образложува значењето и актуелноста на темата, како и содржината на којашто е посветена. Авторката го акцентира фундаментално значење на педагошката наука, кој има за цел да обезбеди научна основа и да биде инспирација за сите што сакаат да ја истражат длабочината и богатството на воспитано-образовните феномени, принципи, процеси и методи.

Во првото поглавје под наслов „Вовед во педагогијата“ авторката поставува темелна рамка за разбирање на педагошката наука, при што успешно го разработува историскиот, поимниот и аспектот на педагошките дисциплини. Текстот се одликува со концепциска целосност и структурирана логичка поставеност. Во делот за местото на педагогијата во системот на општествени науки, авторката дава прецизно појаснување на етимолошкото значење на терминот педагогија, придружено со историски контекст и развој

на дисциплината. Добро е истакнато конституирањето на педагогијата како самостојна наука и нејзиниот нормативен, апликативен и вредносен карактер. Разработката за системот на педагошки дисциплини е содржајно богата и јасно ги диференцира општите и специјализираните гранки на педагогијата. Деталното претставување на дисциплините (предучилишна, училишна, андрагогија, семејна, специјална, футуролошка итн.) му овозможува на читателот целосна слика за широчината и комплексноста на воспитно-образовното подрачје. Потпоглавјето педагогијата и другите науки дава аналитички преглед на интердисциплинарната поврзаност на педагогијата со филозофијата, социологијата и психологијата. Авторката успешно ги истакнува точките на преплетување, како и значењето на другите научни дисциплини за развојот на педагошката теорија и практика. Во делот посветен на историјата на педагогијата, рецензентски позитивно се оценува јасната периодизација, користењето релевантна литература и акцентот на критичкото вреднување на педагошкиот развој како предуслов за современите истражувачки перспективи.

Целото поглавје е напишано јасно, стручно и со добро избалансиран теориски пристап. Текстот претставува квалитетен вовед во темата, со висока информативна вредност за студентите и истражувачите во областа на педагогијата.

Второто поглавје под наслов „*Воспитание, воспитен процес и воспитен систем*“ дава темелна, широка и добро систематизирана анализа на поимот воспитание, третирајќи го како сложен, историски условен и општествено детерминиран педагошки феномен. Авторката успешно ги интегрира класичните и современите педагошки теории, нудејќи компаративен преглед на различни дефиниции, од традиционалните (лексиконски, енциклопедиски) до поновите хуманистички и системски пристапи.

Истражувањето на воспитанието е обработено интердисциплинарно, со јасно прикажување на неговите основни значења - како процес, резултат, институција, социјален однос и општествена појава. Поголавјето е збогатено со релевантни авторитети: Трнавац, Поткоњак, Антонијевиќ, Миларет, како и класиците на педагогијата, што му дава силна теориска втемеленост.

Посебна вредност има делот каде воспитанието се анализира преку генерациски, индивидуален и интеракциско-комуникациски аспект, што овозможува длабоко разбирање на неговата сложеност и функција во развојот на личноста и општеството. Акцентот на хуманистичкиот развој, развојот на личноста како субјект и објект на воспитанието, и врската меѓу индивидуалниот раст и општествените услови е во склад со современите тенденции во педагогијата. Делот поврзан со темата за формулирањето на општата воспитна цел е коректно презентираан, при што авторката доследно ја разработува нејзината операционализација и конкретизација, укажувајќи дека постојат повеќе пристапи кон поделбата на воспитните задачи. Посебно позитивно се оценува систематското разгледување на воспитанието преку петте традиционални вида - физичко и здравствено, интелектуално, морално, работно-техничко и естетско воспитание - што овозможува јасна и сеопфатна претстава за сестраниот развој на личноста. Авторката успешно укажува на динамичниот развој на педагогијата и на постепеното проширување на поимот воспитание, надминувајќи ја традиционалната поделба на пет вида

воспитание. Позитивно се оценува вклучувањето на современи воспитни домени - еколошко воспитание, воспитание за демократија, ненасилство, мир и човекови права - кои ја рефлектираат актуелната општествена и образовна реалност. Дополнителна вредност претставува концептуалната класификација што авторот ја нуди, при што сите овие воспитни аспекти се групираат во егзистенцијално, социјално и хуманистичко воспитание, што овозможува јасно теориско организирање и подлабоко разбирање на современите воспитни потреби.

Поглавјето е концепциски целосно, јасно структурирано и научно аргументирано, со логичен премин од теориски определби кон практични импликации. Со тоа претставува значаен придонес кон разбирањето на воспитанието како фундаментална категорија на педагогијата и дава стабилна основа за понатамошните делови од трудот.

Третото поглавје под наслов „Училиштето како институција“ претставува сеопфатен и систематизиран преглед на развојните теории на училиштето, обработувајќи ги клучните педагошки пристапи од духовно-научната педагогија, структурираниот функционализам, интеракционизмот, па сè до радикалната критика на формалното образование. Авторката умешно ги поврзува историските, теориските и социолошките основи на училиштето како институција, притоа нудејќи јасни описи на придонесите на Дилтај, Парсонс, Мид, Фреире, Илиќ и други релевантни автори. Ракописот се одликува со јасна структура, богата теоретска аргументација и добра интеграција на современи и класични извори. Особено се издвојува способноста да се прикажат сложените концепти на училишната теорија на разбирлив и аналитички начин, како и нагласувањето на врската меѓу историскиот развој на училиштето и општествените процеси. Текстот нуди темелна и систематизирана анализа и на развојот на концептот „отворено училиште“, заснована на историски, филозофски и современи педагошки извори. Авторката со јасна аргументација ги поврзува идеите на Дјуи со прогресивистичката педагогика и ги истакнува клучните разлики меѓу традиционалното и отвореното образование. Посебна вредност на трудот е внимателната елаборација на односите меѓу училиштето, родителите и локалната заедница, со нагласени форми, услови и ефекти од соработката. Текстот е концептуално добро структуриран, теоретски заснован и практично применлив, со јасни педагошки импликации за современото училиште и неговата трансформациска улога. Во целина, ова поглавје претставува значаен и вреден придонес за разбирање на училиштето како институција и за продлабочување на теоретските основи и сознанија за педагошката наука.

Во четвртото поглавје кое носи наслов „Воспитно-образовниот систем во Република Северна Македонија“ се разгледува прашањето на структурата и развојните политики на воспитно-образовниот систем во нашата држава. Авторката изнесува јасна и логички организирана анализа на потсистемите (предучилишно, основно, средно, високо образование и образование на возрасни), при што ги вклучува релевантните законски решенија, стратегии и концепциски документи кои го обликуваат современиот македонски образовен контекст. Материјалот е конзистентен, фактички прецизен и објаснувачки ориентиран, со нагласок на историските реформи, стратешките цели и актуелните предизвици во образовниот систем. Во ракописот на

систематски, јасен и прегледен начин се разгледува и проблематиката за планирањето на наставата во основното и средното образование, засновано на актуелната законска и педагошка рамка. На содржински план, текстот добро ги разграничува и објаснува клучните поими - наставен план, наставна програма и нивната улога во воспитно-образовниот процес. Посебна вредност претставува деталното опишување на резултатите од учењето, стандардите за оценување и современите пристапи како спирален курикулум, мултидисциплинарна и трансдисциплинарна интеграција. Делот за планирањето (годишно, тематско и дневно) е структуриран и практично ориентиран, со јасно укажување на процесно-развојната логика на современата дидактика. Текстот е информативен, методолошки кохерентен и со висока практична применливост за наставници, воспитувачи, педагози и стручни соработници. Во ова поглавје се разгледува и прашањето за управување и раководење со училиштата, заснован на актуелната законска регулатива и релевантната педагошка литература. На јасен и структуриран начин се разработуваат улогите, составот и надлежностите на училишниот одбор, директорот и советот на родители, при што се обезбедува добра аналитичка рамка за функционирањето на клучните органи во училиштето. Делот за човечките ресурси е содржаен и информативен, со посебен акцент на професионалниот и кариерниот развој на наставниците - област обработена со актуелни законски упатувања и други релевантни извори. Текстот е јасен, аргументиран и со висока практична применливост за студенти, педагози, наставници, воспитувачи, директори и носители на образовни политики.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Понудениот ракопис за учебник од авторката проф. д-р Лидија Камчева- Панова, со наслов „Педагогија“, претставува современ и стручно уреден учебник кој успешно ги интегрира теоретските и практичните аспекти на педагошката наука. Содржината на ракописот претставува заокружена, тематски конзистентна и научно заснована целина, која во целост ги обработува клучните содржини од областа на педагогијата, управувањето и современите образовни политики. Авторката демонстрира високо ниво на теоретска информираност, методолошка прецизност и педагошка јасност, што се одразува во уредена структура, логично поврзани тематски единици и доследна научна аргументација.

Од анализата на понудените наслови и содржини е евидентна микроелaborацијата на проблемот аспектиран како систем од повеќе поими и носечки категории суштествени за педагошката наука. Оваа книга ја надминува рамката на едно стеснето академско истражување и се позиционира како корисен ресурс за пошироката општествена и научно-стручна јавност.

Во приодите и еlaborацијата на проблемите, авторката користи мошне егзактен јазик и јасен стил на изразување, продлабочена анализа на содржината на секој поим, поврзување, споредување, спротивставување и корелација на сите поими со цел корисниците на книгата да добијат знаења кои се систематизирани според нивното потекло, генеза, значење и меѓузависност. Ваквиот начин на третирање на проблемите обезбедува сознајно-структурална анализа која овозможува трајни знаења, учење со разбирање и современ третман на педагошката наука.

Овој ракопис, според својата структура и намена ќе биде од големо значење за студентите од Филолошки факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип, но и за пошироката популација на студенти кои се заинтересирани за изучување на педагошката проблематика.

Врз основа на изнесеното, како членови на Рецензентската комисија, со задоволство предлагаме ракописот „Педагогија“ од проф. д-р Лидија Камчева-Панова да се прифати за објавување како електронски учебник на веб-страницата во е-библиотеката на Универзитетот „Гоце Делчев“ - Штип. Учебникот ги исполнува сите критериуми на академска релевантност, стручност, квалитет и педагошка применливост.

РЕЦЕНЗЕНТИ

Проф. д-р Анета Баракоска, с.р.

Проф. д-р Борче Костов, с.р.